

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

OPERA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1932/33

Nižava

Premijera 7. januarja 1933

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK : M. BRAVNIČAR

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 34/II

TELEFON 24-63

**ELEGANCA
TOČNOST
SOLIDNOST**

FRANCOSKI, ANGLEŠKI PLAŠČI

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 7. januarja 1933

Eugen d'Albert: „Nižava“

Pred 10 meseci je prišla vest, da je skladatelj »Nižave« umrl v Rigi, kjer se je mudil, da bi se po tamkajšnjih zakonih poročil šestič. V Rigi je tudi končal svojo zadnjo opero »Mister Wu«, ki je bila prvič vprizorjena pol leta po skladateljevi smrti v Dresdenu. Od vseh njegovih številnih oper, pa ima edino »Nižava« velik uspeh in je prišla v repertoar vseh gledališč. Tudi »Mrtve oči«, ki smo jih slišali v naši operi pred leti, so doživle častne uspehe, vendar se z uspehom »Nižave« ne morejo primerjati; druge njegove opere pa so po vrsti izginile iz repertoarjev, kakor so prišle.

*

Eugen d'Albert je bil rojen v Glasgowu na Škotskem, po poreklu pa ni bil niti Škot niti Anglež. Izšel je iz rodu mednarodne mešanice: njegova stara mati je bila Nemka iz Hamburga, njegov stari oče, soprolog Nemke je bil Francoz, častnik Napoleona; Eugenov oče pa je bil angleški podanik; plesni učitelj in plesni skladatelj Charles d'Albert. Sin se mu je rodil 10. aprila 1864., ko je bil 55 let star.

Pri mladem d'Albertu so starši kmalu opazili njegovo glasbeno nadarjenost in ga prav zgodaj poslali v »National Training School«, pozneje pa k profesorju Ernestu Pauerju v London, Hansu Richterju na Dunaj in Francu Lisztu v Weimar, pri katerem je dovršil mojstrsko pianistično šolo. Pred približno 50 leti je prvič javno igral na nekem dobrodelnem koncertu, kjer je nastal med občinstvom smeh in ropot. Ampak že par dni pozneje je priredil v Berlinu samostojen klavirski koncert, kateri mu je utrdil za ves poznejši čas sloves enega največjih pianistov sveta. Komaj 19 let star je nastopil kot zvezda prvega reda svojo karijero in šel po svetu. Dvanajst let pozneje je začutil v sebi skladateljski nagon, sprejel je za nekaj časa dirigentsko mesto v Weimarju in pričel skladati vseh vrst glasbenih oblik. Prva njegova opera »Rubin« je doživela premijero l. 1893. V kratkih presledkih so sledile Ghismonda, Gernot, Odhod, Improvizator, Nižava, Flavto solo, Tragaldobas, Izeyl, Mrtve oči, Golem in Mister Wu. Poleg oper pa je napisal d'Albert tudi 2 klavirska in 1 čelo koncert, 1 simfonijo, 2 godalna

kvarteta, uverture »Ester« in Hyperion«, pesmi itd. Znale so tudi njegove priredbe Bachovih skladb.

*

Eugenu d'Albertu je prinesla svetovno ime »Nižava«, čeprav je njegova enodejanka »Odhod« glasbeno več vredna, ker je enotnejša in bolj samobitna. V splošnem pa je vse d'Albertovo skladateljsko delo polno vplivov, katerih se ni mogel popolnoma otresti. Vsa njegova dela nosijo pečat eklekticizma in v nobenem se ni izčistil do lastnega in samobitnega izraza. Odlikuje ga pa tekoča melodika in velika spretnost v izražanju različnih nastrojenj. Veliko smisla ima za barvitost v orkestru, pevcem pa zna prav hvaležno napisati vloge. D'Albertov neugnani temperament, eksplozivnost naturela in vihravost značaja se odražajo tudi v njegovih skladbah. Delal je zelo hitro; v 16 letih je napisal poleg instrumentalnih in vokalnih stvari 10 oper. Naglica, s katero je delal, je bila njemu v škodo in površnosti, ki jih najdemo v njegovih stvareh, grede gotovo na ta račun. Rudolf Louis je napisal v svoji knjigi »Nemška glasba sedanjosti«, precej ostro kritiko d'Albertovega dela. V tej knjigi čitamo: »Eugen d'Albert je pojava, ki nas v marsičem spominja na Rubinsteina. Rubinstein je bil gotovo bolj genijalen in iznajdljivejši, zato pa ima d'Albert večjo glasbeno izobrazbo in kulturo. Zdi se pa, da imata oba skupno lastnost neizbirčnosti pri stvarjanju in izrazito pomanjkanje lastne kritike. Oba paralizirata svojo nadarjenost s površnostjo dela, ne da bi se zavedala Voltairejevega izreka, da ne zna pisati, kdor ne zna pri sebi popravljati.«

*

Premiera »Nižave« je bila l. 1903. v Pragi. Prvotno je bila v treh dejanjih, pozneje je skladatelj skupno z libretistom Rudolfom Lotharjem predelal »Nižavo« in jo skrajšal na dve dejanji s predigro. V tej učinkovitejši obliki je šla v svet in osvojila s svojo svežo melodiko in teatersko prepričevalnostjo vse operne odre.

*

Libreto za »Nižavo« je napisal Rudolf Lothar, po znani drami španskega pisatelja A. Guimera. Dramo so že prej z uspehom igrali v Španiji in Italiji in je doživela mnogo predstav. Lothar ni samo prevedel drame, temveč jo je priredil za libreto in ji dodal vso ekspozicijo predigre.

»Nižava« spada in spominja na librete italijanskih verističnih oper. Tudi glasbena obdelava sižeja je sorodna z načinom italijanskih veristov Mascagnija in Leoncavalla. Povsod prevladuje melodijska in vedno ima skladatelj pred očmi celoto, ne da bi se spuščal v podrobnosti. Ta način odgovarja gledanju širšim plastem občinstva in v tem je tudi skrivnost uspeha d'Albertove »Nižave«.

*

Naslov opere »Nižava« ne pomeni samo okolico, v kateri se dejanje vrši, temveč ima tudi simboličen pomen — njeno nasprotje »Višava«, v kateri je živel srečno naivni Pedro in kjer vlada zdravje, harmonija, lepota in prostost ne pozna nizkosti človeških strasti in samoljubja ter dušljivega zraka vsakdanjosti, ki vladajo v nižavi.

Dejanje se vrši na visoki planoti v Pirenejih in v španski nižavi v Kataloniji ob vznožju Pirenejev.

Vsebina

Predigra: Zora v Pirenejih. Dva pastirja, Nando in Pedro, se pogovorjata — po cele mesece ne vidita človeka; redkokdaj pride človeška noga v te hribe. Na vse zgodaj pa dobi Pedro obisk. Njegov gospodar Sebastijano v spremstvu najstarejšega občana Tomaza pride do pastirjeve koče in pripelje s seboj deklico Marto, katero je odkupil svoj čas od njenega očeta, da mu je bila priležnica. Sebastijano jo hoče poročiti s Pedrom. Ko izve Marta za Sebastijanovo namero, zbeži v dolino, Pedra pa pregovorijo, da gre v dolino, kjer bo prevzel v najem mlin in bo poročil Marto.

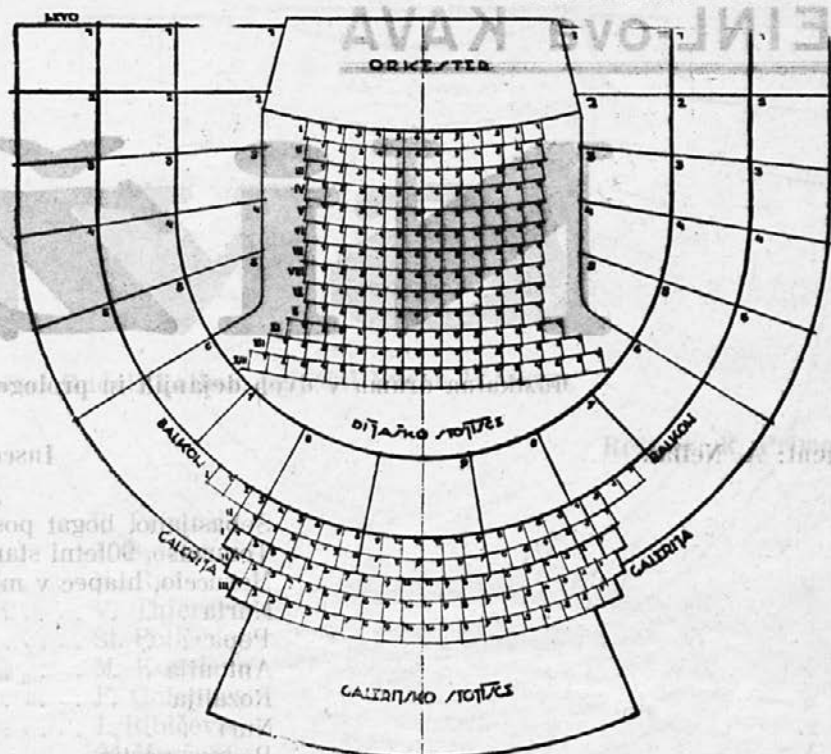
I. dejanje. V nižavi, pri mlinu. Tri vaške deklice Pepa, Antonija in Rozalija, blebetajo o novici, da hoče Sebastijano poročiti Marto z nekim pastirjem. One dobro vedo o razmerju Sebastijana z Marto. Nuri, prijateljica Marte pride in pripoveduje vse kar je slišala in izvedela. Marta pride, žalostna in potrta, nihče ji ne more pomagati. Pred vratmi so se zbrali ljudje in pričakujejo prihod Pedra. Prvi vstopi Tomazo. Hlapec Moruecio je postal zgovoren in pove vse natančno starčku, kako je s to celo zadevo: Sebastijano ima dolgove in edina njegova rešitev je bogata poroka, do te pa lahko pride, le če zaveže hudobne jezike in jih spravi do molka; zato pa hoče poročiti svojo priležnico Marto z naivnim pastirjem Pedrom. Pedro pride. Ljudje ga zasmehujejo, on pa ne razume in misli, da je vse čista resnica, kar mu pripovedujejo. Tudi Sebastijano je že tu in povpraša po Marti. Duhovnik že čaka in v eni uri mora biti poroka. Marta pride in prosi svojega gospodarja Sebastijana, naj ji prizanese to sramoto, kar pa Sebastijano odločno odkloni. Pedro ne sluti tragičnega položaja. Odidejo v cerkev na poroko. Iz daljave se slišijo zdravice na novoporočenca. Marta in Pedro se vrneta. Ona je žalostna in molčeča. Mladi soprog jo skuša na vse načine razvedriti. Dagovati ji hoče tolar, ki mu ga je dal Sebastijano, ker je lastnoročno zadavil volka, ki je napadel čredo. V sobi zagledata luč. Sebastijano je prišel na večerni obisk k Marti, kakor ji je napovedal preden je šla v cerkev. Pedro je razburjen, Marta pa se v sili zlaže, da je lučko sama prižgala. Lučka ugasne in Marta skuša prepričati Pedra, da ni bilo nič. Pedro zmoli še očenaš in oba zaspita drug poleg drugega.

II. dejanje. Isto pozorišče. V jutranji zarji. Nurina pesem zbudi Marto, ki prične opravljati gospodinske posle. Nuri vstopi. Pedro se začne zavedati svojega žalostnega položaja. Spomni se luči v sobi in sedaj razume, zakaj ga Marta ne mara in zakaj so se mu ljudje posmehovali. Nuri ga pomiluje in bi mu tako rada pomagala. Marta vstopi in zagleda kako boža Pedro iz hvaležnosti malo Nuri. Majhno ljubosumnje ji pretrese srce. Pedro odide žalosten. Starček Tomazo vstopi. Njemu pripoveduje Marta svoj življenski roman. Tomazo verno posluša in ji svetuje naj pove vso bridko resnico tudi Pedru. Tri vaške klepetulje, Pepa, Antonija in Rozalija vstopijo z Nuri, ker vohajo, da ni v tej hiši vse v redu in povprašujejo po novicah. Pedro se je spet vrnil; zbadljivke treh klepetulj ga zjezijo in hoče izvedeti, čemu se mu posmehujejo. »Vprašaj Marto« je odgovor. Marta se je ravnokar vrnila. Pripravila mu je južino in mu jo položila na mizo. Pedro ne more jesti, pač pa hoče govoriti z Marto — nato pa spet v gore, kjer je mir in sreča. Prosi ga, naj ostane, naj ji vse odpusti. Žena pade na kolena in prosi moža Pedra naj jo reši sramote in trpljenja. Ubije naj jo. On pa hoče spet v gore, kajti v nižavi ni življenja. Preveč jo ljubi. V trenutku, ko hočeta skupaj zapustiti mlin in oditi v višave, kjer mu bo vse zaupala in povedala, in kjer bosta živela v sreči, vstopi Sebastijano. Zvečer namreč pride oče Sebastijanove zaročenke, do takrat pa mora vladati veselje. Zahteva naj Marta zapleše. Pedro prekine njemu zoperno sceno in zahteva da odide z njim Marta, njegova žena. Nastane prepir med Pedrom in Sebastijanom in le s težkim naporom ukrotijo kmetje Pedra in ga odslovijo. Tomazo pride in sporoči, da je vse povedal očetu Sebastijanove zaročenke, s poroko pa ne bo nič. Za Sebastijana je vse izgubljeno. Zlomiti hoče Martino trdovratnost, njej pa daje novih moči in sile Pedrova ljubezen. Ljubša ji je smrt, kakor Sebastijanovo suženjstvo. Pedro je ušel in v trenutku stoji pred Sebastijanom. Nasproti Sebastijanu ne stoji več hlapec in norček, temveč mož, ki hoče pravice in zadoščenja. Sebastijano bi se mu rad izmuznil, toda Pedro mu zapira izhod. Sedaj odločuje nož! Sebastijano pa je brez orožja, zato odvrže tudi Pedro svoj nož in začne boj z golimi rokami. Pedro je zmagal in zadavil največjega volka, ki ga je srečal v življenju. Pedro odpre rata, pokliče ljudi in pokaže mrtveca — od vseh osovražnega Sebastijana. Nihče se ne upa dotakniti Pedra, kajti on je bil samo orodje, s katerim je bog kaznoval za grehe nasilnega Sebastijana. Pedro vzdigne svojo ženo in jo nesé v gore, kjer vladata sreča in prostost.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: M. Bravničar. - Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

A. PRELOČ

Ljubljana, Marijin trg - Tel. 3456

MEINL-ova KAVA

Nižava

Muzikalna drama v dveh dejanjih in prologom, po primera napisal Rudolf Lothar, uglasbil Eugen D'Albert.

Dirigent: A. Neffat.

Inszenator: J. Janišček.

Režiser: R. Primožič.

Sebastjano, bogat posestnik
Tommaso, 90letni starček
Moruccio, hlapec v mlinu
Marta
Pepa
Antonija
Rozalija
Nuri
Pedro, pastir
Nando, pastir
Župnik

R. Primožič
J. Betetto
M. Rus
V. Thierryeva
St. Poličeva
M. Kogejeva
F. Golobova
I. Ribičeva
Št. Marčec
Sv. Banovec

Dejanje se odigrava v Pirenejah, delo nižavi Katalonije ob vznožju Pirenejev.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Parter: Sedeži I. vrste	Din	48—
II. III. vrste	"	42—
IV. VI.	"	37.50
VII. IX.	"	33.50
X.	"	29.50
XI.	"	26.50
Lože v parterju	"	158—
I. reda 1-5	"	158—
6-9	"	188—

Nadalni ložni sed	Din	27—
Balkon: I. vrste	"	32—
II. "	"	26.50
III. "	"	21.50
I. sedež	"	16.50
II. "	"	21.50
	"	16.50

Predpisana taksa za penz

VSTOPNICE se dobivajo v predproizaj pri gledališki blag

Začetek ob 20.

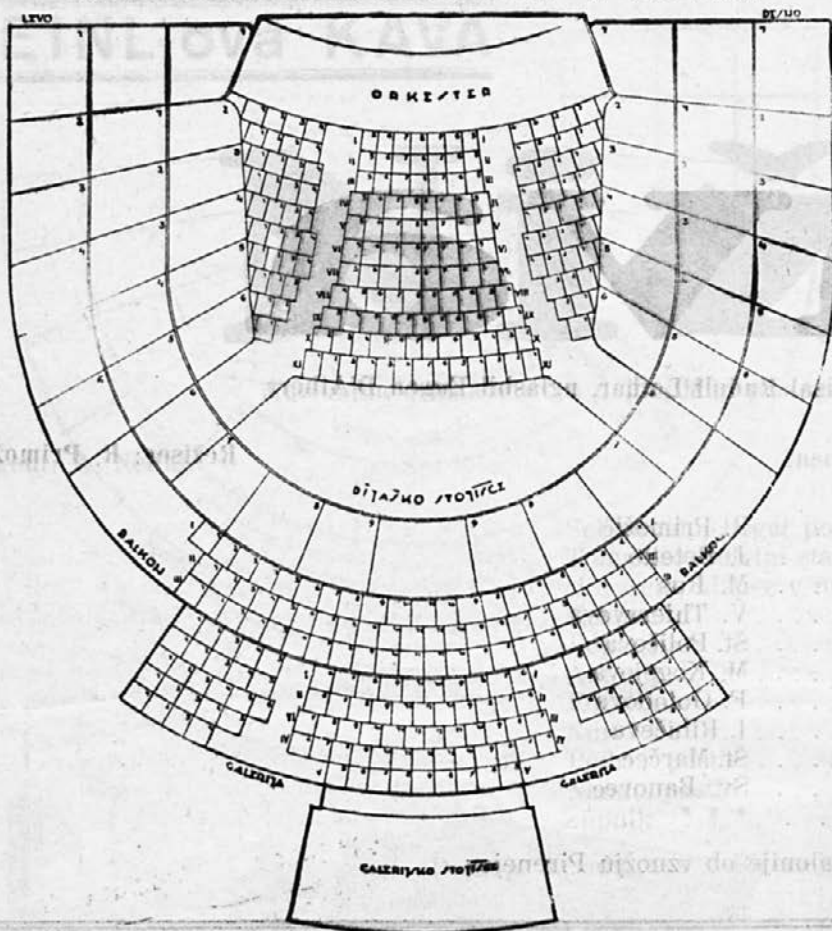
Konec ob pol 23.

Galerija: Sedeži I. vrste	Din	15—
II.	"	12.50
III.	"	12.50
IV.	"	10.50
V.	"	10.50
Stojišče	"	4.50
Dijaško stojišče	"	7.50

fond je vračunana v cenah

opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Bonboni, čokolade, bonbonijere, pecivo,
sadni soki, marmelade

ŠUMI

LJUBLJANA, GRADIŠČE 7-9

Tovarniška zaloga

Vedno sveže blago Nizke cene